

50-lappen gav Jan-Inge hopp

Jan-Inge var hemlös i fem tuffa år. I dag har han både lägenhet och husvagn. Men han oroas över ökad hemlöshet, att kvinnohärbärgen läggs ner och tiggande EU-migranter utan alternativ.

Text: Jan-Inge Nilsson | Bild: Jessica Nettelbladt & Linda Weichselbraun | [Prenumerera](#) | Artikel i SocialPolitik nr 4 2014

Jag heter Jan-Inge. Jag vill ta med dig på en resa som beskriver en svår tid i mitt liv. En tid då jag levde på Malmös gator, och då en 50-lapp fick mig att åter börja tro på det goda hos människan.

Jag vill börja med att berätta att jag tillhör gruppen med samsjuklighet. För min del handlade det om ett långvarigt alkoholmissbruk som slutade med tvångsinskrivning på psykiatrin. Efter utskrivningen blev jag sjuk igen. Jag satt hemma i min lägenhet, provade att ta fram en kniv och skära mig. Men det gjorde för ont. Jag kände att vården bara såg symtomen och ignorerade orsakerna till mitt dåliga mående. Jag hade ingen att prata med, och stället för att söka tillbaka till psykiatrin valde jag en annan väg. Jag valde att gå ifrån alltihop.

En kille hade berättat att det var enkelt att överleva som uteliggare. "Om du är utan pengar är det bara att samla tomburkar. Vill du sova är det bara gå till Stadsmissionen. Matkuponger fixar du på de olika församlingarna."

Att ta steget ut i hemlöshet var inte lätt. Givetvis ville jag inte, men jag mådde så psykiskt illa. Nog hade jag gjort trevande försök att ropa på hjälp. Jag kontaktade socialtjänsten, för jag ville ha ett samtal, någon att prata med. Jag ringde, skrev och kom på personligt besök. När de fått mina personuppgifter blev svaret alltid "du har arbete och bostad, så det är inte oss du ska vända dig till."

Det blev för mycket. Jag kände att ingen kunde hjälpa mig. Att ingen ville lyssna på mig. Så jag bara gick till slut. Lämnade både bostad och arbete.

Den första kvällen gick jag till Stadsmissionen. Jag behövde någonstans att sova över natten. Jag ställde mig i kön utan att veta något om hur det fungerade. Det blev en skräckupplevelse, för ganska snabbt upptäckte jag att det fanns en bestämd rangordning. Här skulle minsann inte någon komma och låtsas att han var uteliggare. Någon bad mig dra åt helvete, för annars skulle jag få så mycket stryk att jag inte skulle kunna gå. Så för min del var det bara att gå därifrån.

Nästa kväll var jag där igen. Nu ville jag vara en av dem som kom in först. Vi som ville in satt och väntade på en trappa utanför, omsvepta av ett sötaktigt doftande moln, för här vandrade haschpipan. Den natten lyckades jag komma in och få sova i en säng.

Det var inte ofta jag blev insläppt på Stadsmissionen. Det fanns bara ett visst antal platser och man var tvungen att vara där vid insläppet klockan 21. Vid den tiden hade jag ofta inte gått färdigt min tomburksrunda för att få ihop några futtiga pengar till dricka. Då blev det i stället till att sova på en bänk eller i någon trappa.

En annan anledning till att jag ofta valde att sova ute var våldet därinne. Jag glömmer inte när jag en gång låg och sov, men blev abrupt väckt för att en kille tyckte att jag snarkade. "Tar du inte och slutar så ska jag ta både dig och sängen och kasta er i väggen." Jag vågade inte sova mer den natten.

En annan gång blev jag handgripligen utkastad ur rummet av en man. Det visade sig att någon hade avlidit i hans rum natten innan, så han ville inte sova där. Han skulle i stället ha min säng.

Som uteliggare mötte jag också mycket våld på gatan. Ett våld som jag, som hade jobbat större delen av mitt liv, inte alls var van vid. Ta till exempel den gången jag stod vid

Värnhemstorget och en kille kom framrusande och knäckte käken på mig. Det var runt juletid, och när det var matutdelning till de hemlösa stod jag där med en bruten käke och kunde bara dricka. Jag måste erkänna, att då kom det tårar. Killen kom till mig en månad senare och bad om ursäkt. Han hade tagit fel på person.

En dag när jag stod utanför Stadsmissionen så blev jag inte insläppt. Socialtjänsten hade meddelat Stadsmissionen att jag i stället skulle till ett härbärge. Wallhem hette det, och där skulle jag få bo för en kostnad på 80 kronor om dagen. "Var ska jag få de pengarna ifrån" undrade jag, men fick svaret att "det får du ta med socialtjänsten". För socialen förklarade jag att jag inte hade några pengar. De menade att "det var väl inga problem", för i deras papper stod det att jag hade rätt till A-kassa. "Rätt och rätt" försökte jag förklara, "visst har jag det, men jag får inte ut några pengar, för jag kan inte betala månadsavgiften till facket". De ville inte lyssna, så när en månad gått blev jag utslängd från Wallhem.

Åter igen bodde jag på gatan, och kallt var det. En gång när jag lagt mig för att sova på en parkbänk mitt i smällkalla vintern så kom en man och väckte mig. Han tyckte att jag inte kunde ligga där och frysa, utan att jag måste röra på mig. Han gav mig sina handskar och sa att "Jesus är med dig". Minus femton grader visade termometern den natten, så förmodligen räddade mannen mitt liv.

En dag när jag var ute på min runda för att samla burkar och rester från tomflaskor träffade jag en kille som heter Peter. Han sa "skit i burkarna och häng med mig i stället". Peter lärde mig tiggeriets ädla konst. Med vår skolåda med texten "Hjälp en hemlös. Tack för bidraget" blev vi två välkända profiler i centrala Malmö.

Tiden gick. Plötsligt blev jag ensam igen, för Peter hamnade på ett rehabiliteringsboende. För min del blev det till att promenera själv igen genom Malmös gator och torg. Det gick knappt. Mina fötter ville inte längre, och en gammal skada

efter ett suicidförsök började göra sig påmind. Jag kände frustration. Vad skulle jag göra?

Jag träffade en äldre man som ville ha sällskap och som bjöd på dricka. När jag skulle äta med mina församlingskuponger blev det i stället han som fick min mat, i utbyte mot sprit. Det var inte mycket jag åt under den tiden. Senare landade den mannen på ett härbärke, och jag var ensam igen. Jag hade svårt att gå, men så träffade jag killen som från början hade berättat om hur man överlever utelivet. Han förstod att jag inte klarade av att gå fler uppsamlingsrundor och berättade att man kunde dricka T-sprit blandat med cola. Så då började jag med det, för dricka behövde jag.

Det var en tuff tid. När jag sökte sällskap med andra hemlösa så blev jag genast utfrysst för att jag drack T-sprit. Det var inget vidare liv att leva. En gång haffade polisen mig efter att de sett att jag halade upp min T-sprit. De körde mig till beroendecentrum. Efter att ha suttit där några timmar fick jag ett samtal med en kvinna som arbetade där. Jag förklarade min situation. Att jag bodde på gatan och drack T-doja. "Jag skäms så för att sitta här och lukta T-sprit" sa jag. "Det ska du inte tänka på, för jag tycker du luktar gott", svarade kvinnan. Sen skickade hon ut mig till uteligggarlivet igen. "Vilken hjälp" tänkte jag och började promenera igen för att få ihop till mer T-sprit.

En av många nätter som jag sov under en bowlinghall hände något oväntat. Som vanligt kom en schäferhund med åtföljande Securitasvakter. Vanligtvis körde de bort en, eller så blev man bespottad och sparkad på. Jag förväntade mig de vanliga sparkarna, men i stället sträckte sig en kille ner och reste mig upp. "Här ska du inte behöva ligga. Här, ta den här 50-lappen, för den ser du ut att behöva" sa han och gav mig en sedel. Först tänkte jag bara "100 tomburkar", men sen kom också en varm tanke. "Tänk, det finns snälla människor. Vad håller jag på med?" Jag fick mig en verklig tankeställare och började fundera på att jag måste göra något åt min situation. Jag började gå mot Stadsmissionen, och där fick jag reda på

att jag åter igen skulle till härbärgets Wallhem.

Det första jag gjorde där var att ladda mig för att gå till Arbetsförmedlingen. Jag fick ett erbjudande om att gå på en arbetsmarknadsutbildning och tackade ja. Lycklig över vändningen i mitt liv gick jag tillbaka till härbärgets. Peter, som nu också kommit till Wallhem, kom upp till mitt rum. Jag berättade hur lycklig jag var. "Det får vi fira" sa han, och plockade fram en flaska. Jag avböjde, men någon hade redan berättat för personalen att vi hade alkohol på rummet. Det kvittade vad jag sa. Vi åkte ut fortare än kvickt.

Återigen på gatan. Jag var förtvivlad. Men jag ville inte släppa arbetsmarknadsutbildningen, så jag gick tillbaka till Arbetsförmedlingen. Där träffade jag min handläggare och förklarade min situation. Handläggaren bad mig att titta på mig själv och inse att det var för sent. "Du är rent röd i huvudet, och det syns du har alkoholproblem. Du är 50 år och hemlös. Är det inte lika bra att inte fortsätta söka jobb?".

Mycket besviken promenerade jag därifrån. Jag mötte Peter vid en parkbänk. Vi delade på en flaska. En kompis till honom kom förbi. "Här är lite kyckling som jag snott" sa kompisens, och så började han och Peter att kalasa på den. Jag var också hungrig och frågade om jag kunde få en bit. Pang sa det, för en fet smäll var vad jag fick, tillsammans med orden "gå för fan själv in och stjäla". "Men jag är ingen tjuv", muttrade jag medan blodet forsade ner för näsan. Peter sa "skit i det, och torka dig om näsan". Jag satt kvar. Men efter en stund vaknade jag till, precis som ur en dvala. Vad jag upptäckte gjorde mig vettskrämd. I den ena fickan hade jag hasch, i den andra T-doja, i en tredje hembränt och på handen något vitt pulver. Då ropade något högt i mitt inre. "Jag är ingen narkoman".

Jag bara reste mig och gick därifrån. Jag sa inget, och jag kände mig så trött. Trött på livet, besviken på samhället, hungrig, och så en fot som bara värkte. Jag kom inte så långt förrän jag stod vid kanalen. Jag ville slippa allt. Så jag bara gled i. Plötsligt kom en kille och drog upp mig. Han

frågade vad jag höll på med, sen gick han därifrån. Jag tog mig till Stadsmissionen. Helt genomdränkt slängde jag mig på deras golv.

Stadsmissionen hade ringt socialtjänsten som kom dit och knackade mig på axeln. "Vi kan erbjuda dig en plats på ett rehabiliteringsboende där du kan få hjälp med boende och sysselsättning. Kravet är nolltolerans." "Äntligen. Äntligen någon som hört mitt rop på hjälp", tänkte jag. Och tackade ja.

Jag lever inte längre som hemlös. Men jag tänker ofta på hur det ser ut i samhället. Har bostadssituationen förändrats? Hemlösheten har ökat, kvinnohärbärgen läggs ner, barnfamiljer vräks och fler från fattiga EU-länder söker sig hit för att få hjälp. Jag önskar att bostadspolitiken anpassades så att fler fick tillgång till hyresrätter. Det är också viktigt med lägenheter med låg hyra och möjligheter att erbjuda hemlösa lägenheter enligt modellen "bostad först".

Jag levde som uteliggare och bodde på härbärke i 18 månader innan någon lyssnade på mig. Men resan som hemlös varade i hela fem år. Så lång tid tog det nämligen innan jag fick eget hyreskontrakt. Jag hoppas att var och en i samhället börjar fundera över vad man kan göra för att motverka hemlöshet. Att inte göra något åt problemet är slöseri med mänskliga resurser.

jinge55[at]hotmail.com

Jan-Inge Nilsson

Jan-Inge deltog i våras i SocialAktions retorik-cirkel **Berättandets kraft** i Malmö.

SocialAktion är ett 3-årigt Arvsfondsprojekt, 2012–2014, initierat av SocialPolitik.

Syftet: Skapa möten mellan erfarenhetsexperter, yrkesverksamma och studerande. Ge egna berättelser utrymme i media.

Metod: web-, retorik-, och skrivarcirklar.

www.socialaktion.nu

www.socialpolitik.com